
Rättigheter

Alla människor har rätt att bestämma över sig själva och sina liv. Vi har då alla rätt till att köpa en häst och bestämma över utrustning, träningsmetod, flock och sommarhage. Detta ger oss makt över hästens liv och innebär ett stort ansvar för oss hästägare. Vi kan se på hästens rättigheter utifrån olika vinklar och de etiska aspekterna i hästägande och hästhållningen borde vi noggrant tänka igenom. I denna text fokuserar vi på hästens rättigheter till yttrandefrihet i träningen. Vi utgår ifrån att du som hästägare har sett till att hästens grundläggande behov är tillgodosedda som en förutsättning för lyckad träning.

Vilka rättigheter har vår häst?

Det finns djurskyddslagar som är till för att skydda hästarna ifrån lidande. De ska ha tillgång till vatten, mat och skydd från väder och vind. Hästarna ska hållas på ett sådant vis att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. Det är även olagligt att överanstränga, aga eller driva hästen med redskap som kan såra eller skada dem. Att bedöma om ett djur lider är ofta subjektivt och skiljer sig mycket från människa till människa. Vissa tycker att hästar lider om de går utan täcke eller ens befinner sig ute i blött och eländigt väderlag. Andra tycker att hästarna lider när de står på box 20h om dygnet eller rids i rollkür. Självklart tror alla hästägare att just deras hästhållning och träning främjar hästarnas hälsa. Därför är det högst subjektivt vad vi anser är lidande för våra hästar.

Låt oss titta på två olika scenarion.

1. En mager häst i Indien blir slagen för att dra en vagn full med grönsaker som hans ägare ska sälja på marknaden för att få mat på bordet. Hästen bryter benet då han är alldeles för tungt lastad.
2. En muskulös och glansig häst i Tyskland vägrar ett hinder på framridningsbanan och blir då slagen av sin ryttare för att den inte vill att hästen ska skämma ut henne. Hästen bryter sedan benet när den hoppar en grandprix-fälttävlansbana.

Båda dessa scenarion är problematiska ur djurskyddssynpunkt. Visst kan man argumentera kring vilken som är värst, men bara för att den ena är värre än det andra, betyder inte att den andra är ett bra exempel på välfärd hos hästar. Det som också är viktigt att tänka på, är att i det första scenariot så är ägaren beroende av hästen för sin försörjning medan i det andra scenariot så används hästen enbart för människans nöje.

Som hästägare väljer vi vilka rättigheter hästen har i vår ägo, utöver de självklara djurskyddslagarna. Det är framförallt rätten till autonomi och yttrandefrihet som sällan diskuteras och ofta kränks hos våra hästar och därför väljer vi att lyfta fram just dessa.

Autonomi – självbestämmanderätt, oberoende, självständighet, självstyre

Yttrandefrihet – åsiktsfrihet, tankefrihet, demokratisk rättighet

Autonomi och yttrandefrihet är de mest grundläggande rättigheterna vi anser att våra hästar bör ha i Relationsbaserad Hästträning. Autonomi betyder inte fritt val, utan frihet från tvång. Detta betyder att hästen har möjlighet att vägra en aktivitet, att den inte måste välja aktiviteten.

Autonomi innebär att du stödjer, skriver under på, godkänner och helt enkelt accepterar och säger ja till det du ställs inför.

För vår häst kan det till exempel vara att vi ger hästen en "knapp" eller ett beteende genom vilket den aktivt väljer att starta en aktivitet. Yttrandefrihet i denna kontext innebär att hästen får lov att uttrycka sina åsikter och tankar. I träningen vill vi visa hästen att dess åsikter är uppskattade och blir hörda.

Det är bland annat därför det är oerhört viktigt att kunna läsa hästens kroppsspråk för att kunna förstå det hästen förmedlar. Det finns en hel del beteenden hos hästen som vi människor tolkar felaktigt, kanske på grund av okunskap eller kanske på grund av att vi inte vill inse att något vi gör upplevs som otrevligt av vår häst.

Oönskade beteenden såsom: att lägga öronen bakåt, att gå för nära, att bitas eller sparkas kan vissa vilja förklara som dominans, att hästen vill vinna över dig eller bli din ledare. Dessa beteenden ser vi snarare som konsekvenser av vårt agerande eller av hästens känslor och uttryck för något i träningen eller miljön. Vi kommer att prata mer om dessa beteenden och om dominans och ledarskap längre fram i kursen.

Varför ska vi ge hästarna autonomi och rätten till att uttrycka sig?

Där det inte finns autonomi, finns inte heller självständighet eller engagemang. Det finns inte heller någon energi, ingen kreativitet, inget ansvarstagande, ingen känsla eller tro på att kunna påverka situationen. Det kan leda till en känsla av hjälplöshet, likgiltighet och en ovilja till att delta i träningen. Vi drömmer nog alla om att vår häst ska älska att göra saker med oss. Om det är att rida ut i skogen eller ett pass på ridbanan spelar ingen roll, vi vill att vår häst ska vara engagerad, villig, stolt och vara vår partner och vår vapendragare. Det engelska ordet för fysisk samling som vi strävar mot i ridningen är engagement – engagemang. Självklart vill vi ha en häst som är både mentalt och fysiskt engagerad.

“För att engagera sig fysisk måste hästen vara mentalt engagerad först”

Beroende på om hästen har möjlighet till eller brist på autonomi, ger detta oss människor olika känslor. När man har fått känna på den där drömmen, när hästen villigt erbjuder och inbjuder till att tränas och ridas, så känns allt annat meningslöst. Att rida på en häst som stolt visar upp samlade rörelser, villigt rids ut i naturen eller att lasta en häst som lugnt går på transporten är helt fantastiskt!

Föreställ dig att din häst, istället för att äta i en gräshage, helt frivilligt vill att ni ska upptäcka världen tillsammans. När samlade rörelser blir något hästen själv bjuder på, när hästen inte vill gå ut från ridbanan för att den inte vill att träningspasset ska ta slut inger det en känsla som inte går att jämföra med något annat. Denna känsla är så magisk att allt annat umgänge med vår häst, som vi på ett mer eller mindre påtagligt sätt tvingat fram, inte alls ger samma tillfredsställelse.

Även frihetsdressyr, namnet till trots, behöver inte innebära att hästen är fri till att uttrycka sig eller för den delen frivilligt väljer att inte lämna sin människa. Det går alldeles utmärkt att tvinga en häst till att göra saker även om man saknar grimma och rep. Att tvinga en häst till att utföra saker den dagen den inte vill, ger oss inte någon som helst tillfredsställelse – när vi vet att det går att umgås med och träna våra hästar på ett sådant vis att de själva kan erbjuda detta tillsammans med oss.

När du vägrar ge din häst autonomi och yttrandefrihet så berövar du även dig själv möjligheten att uppnå den fantastiska relationen som du drömmer om!

Att ge våra hästar denna frihet är inte alltid lätt, speciellt för oss själva. Vi har länge lärt oss att vi måste vara hästens ledare och hästen har mer eller mindre förlorat sin rätt till att vägra, sakta ner, skygga, bocka eller uttrycka sig på annat sätt. Vi tror att hästen annars kommer att ta över, den kommer aldrig att utföra något med oss och den kommer att bli farlig.

Många har direkt en stor misstro till tanken om att ge hästen autonomi och yttrandefrihet. Detta rotar sig ofta i en rädsla, antingen för vad vår häst kommer att göra, eller inte kommer att göra. Många tänker kanske:

“Lugna och snälla hästar kanske kan få denna frihet, men inte min”

eller

“Då kommer vi inte göra något annat än att äta gräs, stå still, eller springa som galningar”.

Om vi föreställer oss en häst som är lugn och sansad, har en förståelse för och respekterar uppsatta gränser, varför skulle inte denna häst kunna få uttrycka sig?

Då kan vår riktiga häst våga visa sig. Den som visar vilka uppgifter den tycker om, vilka övningar som den gör med glädje och hur ofta den kan behöva en paus. Nyckeln till att få denna utopi att bli verklighet är avslappning och glädje.

Vi behöver hitta ett träningsätt som motiverar vår häst till att känna glädje i träningen samtidigt som vi båda förstår varandra och kan uttrycka våra behov för varandra. Först Då kan vi slappna av och känna ännu mer gemensam glädje med vår häst när vi tränar tillsammans.